

FRÅN ÅTERFÖRENING TILL ADOPTION. SOCIALTJÄNSTEN, SOCIALSTYRELSEN OCH ETT POLITISKT PARADIGMSKIFTE

Judith Lind, Cecilia Lindgren och Johanna Annerbäck

Institutionen för Tema – Tema Barn, Linköpings universitet

I juni 2020 fick Socialstyrelsen i uppdrag av regeringen att genomföra insatser som skulle öka socialtjänstens kunskaper om nationell adoption. Några månader tidigare hade Barnkonventionen blivit svensk lag och Lilla hjärtats död efter att ha återförenats med sina biologiska föräldrar blivit omskriven i media. Politiker krävde att större krav skulle ställas på biologiska föräldrar och återföreningsprincipen ifrågasattes. Uppdraget till Socialstyrelsen gjorde oss nyfikna. Antalet nationella adoptioner i Sverige har varit mycket lågt sedan 1960-talet och till skillnad från i Norge och Danmark adopteras i Sverige ytterst få familjehemsplacerade barn (Socialstyrelsen, 2023, figur 7; Mørk m fl., 2022). Vilken kunskap och vilka budskap om adoption skulle Socialstyrelsen förmedla till socialtjänsten?

Vi fick möjlighet att dokumentera arbetet i den arbetsgrupp hos Socialstyrelsen som genomförde regeringsuppdraget under ett drygt år. Under denna tid mötte vi gruppen regelbundet och ställde frågor om deras arbete, dokumenterade deras möten med representanter för socialtjänsten och deltog i flera av de konferenser som ordnades inom ramen för uppdraget. I vår analys identifierade vi tre utmaningar för Socialstyrelsen: I) arbetsgruppen uppfattade att uppdraget hade en tydlig politisk riktning II) arbetsgruppen fann att det saknades stöd i forskningen för att se adoption som en lösning för att skapa stabila placeringar och III) socialtjänsten uttryckte både skepsis och ett ringa intresse för adoption. Socialtjänsten beskrev utmaningar med att ens lyfta frågor om vårdnadsöverflyttning och adoption utan att samtidigt äventyra de biologiska föräldrarnas förtroende – något som även tidigare studier utförda av Socialstyrelsen hade visat. Dessa utmaningar, som är knutna till de relationella aspekterna av det sociala arbetet berördes dock enbart i begränsad omfattning i Socialstyrelsens kunskapshöjande insatser. Vår undersökning visar att det finns en risk att det stöd som socialtjänsten själv efterlyser riskerar att inte uppmärksammas när regeringsuppdrag leder till att Socialstyrelsens uppgift att stödja socialtjänsten underordnas uppdraget att styra den.

Nyckelord: Barnvårdspolitik, Socialstyrelsen, Socialtjänst

REFERENSER

- Mørk, A., Sandberg, K., Schultz, T. & Hartoft, H. (2022) A conflict between the best interests of the child and the right to respect for family life? Non-consensual adoption in Denmark and Norway as an example of the difficulties in balancing different considerations. *International Journal of Law, Policy and the Family* 36:1 <https://doi.org/10.1093/lawfam/ebac019>.
- Socialstyrelsen (2023) Statistik om socialtjänstinsatser till barn och unga 2022. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.socialstyrelsen.se%2Fglobalassets%2Fsharepoint-dokument%2Fartikelkatalog%2Fstatistik%2F2023-9-8737-tabeller.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK>. Besökt 16/2/2024.